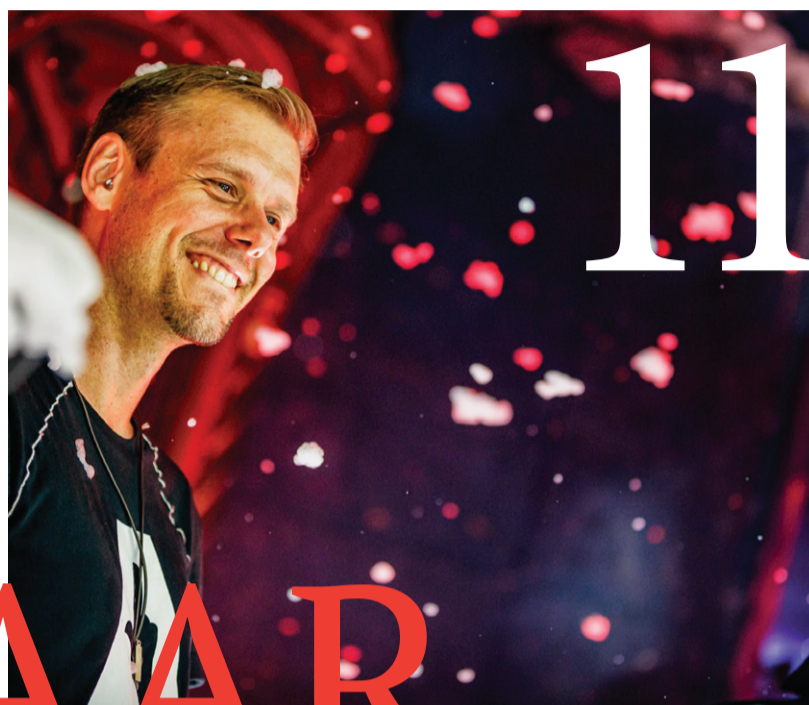

Armin van Buuren
'Mijn cadeau aan Leiden'

VIEREN EN HERDENKEN:
450 JAAR VRIJHEID

450 JAAR 3 OCTOBER

Het Feest der Feesten
Van iedereen voor iedereen

We staan aan de vooravond van een bijzondere viering: op 3 oktober 2024 is het 450 jaar geleden dat Leiden werd ontzet. Dat vieren en herdenken we met alle Leidenaren en regiogenoten. In deze speciale jubileumkrant een bloemlezing van de vele bijzondere en unieke onderdelen die ons te wachten staan. Eén ding is zeker: samen maken we er een onvergetelijke viering van.

Musical De Nieuwe Geuzen
'Vet om voor zoveel mensen op te treden'

7

Leidse iconen
In een nieuw jasje

14

Leidens Ontzet van en voor iedereen!

Rabobank zet zich in voor een duurzamere en inclusieve samenleving waarin iedereen kan meedoen. Ook de viering en herdenking van Leidens Ontzet kunnen inclusiever. En daarom werken we samen met de 3 October Vereeniging! Zo eten dit jaar 450 klanten van de Voedselbank ook haring, wittebrood en hutspot. En kan iedereen sparen voor de jaarlijkse viering met de Spaarrpot. Rabobank wenst alle Leidenaren een hele mooie viering op 2 én 3 oktober.

Meer lezen?
Rabobank.nl/leidenkatwijk

de coöperatieve Rabobank

VERSIERD, VERLEID, ONTZET!

Feestje in eigen straat

‘Ik heb een kilometer aan vlaggetjes gekocht’

Nova Zeeuwe

Leiden De hele stad rood-wit kleuren, dat zou een passend eerbetoon zijn voor 450 jaar Leidens Ontzet. Bedrijven, etalages, openbare gebouwen: er is straks geen ontkomen aan. Bovendien kunnen alle Leidenaren meedoen aan een versierwedstrijd waarbij de mooiste versierde straat een prijs wint. ‘Zo brengen we 3 October naar de mensen toe’, zegt Youri Hagemann van de 3 October Vereniging.

Yunes Verhorik in zijn ‘zomertuin’, die komende weken helemaal in Leids rood-wit kleurt. / Foto: Hielco Kuipers

Leidenaar Yunes Verhorik is er al helemaal klaar voor: ‘Ik heb een kilometer aan vlaggetjes gekocht.’ De voortuin van de 73-jarige Leidenaar is nu nog in zomerversiering, inclusief (nep)bloemen en beelden van kabouters, tijgers en honden. ‘Met 3 oktober in aantocht komt daar snel verandering in’, verzekert de bewoner van de Sweelincklaan.

Saamhorigheid

Wat er zo speciaal is aan dit jubileum? ‘De saamhorigheid’, zegt Hagemann. ‘De mensen die niet fit genoeg zijn om de drukte op te zoeken, willen we ook dat speciale 3 Octobergevoel meegeven. We pakken groots uit.’

Van die grootsheid mogen ook studenten proeven: het best versierde Leidse studentenhuus kan ook een prijs verwachten. Wat de prijzen zijn, blijft nog even een verrassing. Hagemann wil wel een tipje van de sluier oplichten voor de studenten: ‘Die zijn helemaal ingericht op de wensen van de Leidse student.’

Voortuin

Voor Verhorik is dit niet de eerste keer dat hij uitbundig zijn voortuin versiert. Hij staat bekend om zijn versieringen, ook met 3 oktober. ‘De buurt vindt het geweldig. Buslijn vier en vijf stoppen zelfs zodat liefhebbers foto’s kunnen maken van mijn voortuin.’

Met een vers gerold sjekkie in de hand, vertelt hij gepassioneerd over zijn hobby: ‘Ik spaar het hele jaar door voor nieuwe versieringen.’ Hiervoor struint Verhorik

alle rommelmarkten in de buurt af. ‘Ik versier mijn voortuin nooit twee keer hetzelfde, dat houdt het leuk.’

Verhorik doet het liefst alles zelf, maar dit jaar kan hij wel wat hulp gebruiken. ‘Ik word helaas ook een dagje ouder’, geeft hij toe. Daarom hoopt hij dat de buurt hem, tijdens de Burendag op 28 september, wil helpen met het versieren van de straat. Ook voor zijn voortuin is hulp welkom. ‘Ik mag die hoge ladder niet meer op van mijn vrouw.’

Partners

De bewoners van Leiden Zuid-West, onder wie Verhorik, zijn zich al goed aan het voorbereiden. Om de rest van de stad én de regio straks ook rood-wit te laten kleuren, werkt de 3 October Vereniging samen met verschillende partners, waaronder Groenord Zorgt en Includio. ‘Deze welzijnsorganisaties zorgen ervoor dat mensen in verzorgingshuizen en buurthuizen zelf aan de slag kunnen met het maken van rood-witte versiering. Zo is de rood-wit campagne iets van de hele stad’, zegt Hagemann.

In de stad en op scholen is alvast opgeroepen stoffen te verzamelen van bijvoorbeeld oude gordijnen, kleding en lakens. Die kunnen Leidenaren inleveren bij welzijnsorganisatie Includio Leiden, om er samen vlaggetjes mee te knutselen voor de speciale dag. Hagemann: ‘Daarmee snijdt het mes aan vele kanten: de hele stad is betrokken, materialen worden hergebruikt, en de stad kleurt op een duurzame en leuke manier prachtig rood-wit.’ □

David de Groot (21): ‘Als kind liep ik mee in de Taptoe voor Die Leythe. Toen voelde ik al: dat je samen met zoveel mensen hetzelfde gevoel deelt, is heel uniek. Dat vind ik het mooiste aan 3 October.’

ROOD-WITTE BURENDAG

Meedoen aan de wedstrijd voor de mooiste versierde straat? Meld jullie straat uiterlijk 24 september aan op 3october.nl/leiden-rood-wit/. Op zondag 28 september, tijdens Burendag, zal een jury de straat komen beoordelen. De deelnemende straten dingen mee naar een onvergetelijke prijs en maken kans om met trots de titel ‘Rood-witte straat van Leiden 2024’ te dragen.

Meld je aan
& **DOE MEE!**

Mooiste outfit valt in de prijzen

Leiden Niet alleen de straten kleuren dit jaar rood-wit, óók de Leidenaren zelf. Sinds jaar en dag wordt tijdens de Grote Optocht de Rood-witwedstrijd gehouden, waarbij de mooiste rood-wit uitgedoste mensen in de prijzen vallen.

Sinds enkele jaren maakt Leidse Glibber Emile van Aelst de foto’s van de creatiefste en opvallendste outfits. ‘De Rood-witwedstrijd bestaat al heel wat jaren en was bedoeld om Leidenaren te stimuleren om veel meer in de kleuren van de stad de straat op te gaan. De grap is simpel: ik loop voor in de optocht – achter de politie en voor het eerste korps – en fotografeer de mensen met bijzondere outfits langs de route. Die mensen krijgen een flyer met daarop de tekst “U bent gefotografeerd voor de Rood-witwedstrijd”. Meestal fotografeer ik zo’n 125 tot 150 mensen, waarvan we er dertig nomineren die kans maken op een prijs. Een week of twee later mogen die hun foto ophalen en horen of ze iets hebben gewonnen. Dat kunnen muntjes voor de kermis van volgend jaar zijn, een rood-witte sjaal, een dinerbon...’

De wedstrijd, alweer zo’n 15 jaar geleden bedacht door Frits Rijkse en Henny Buschman, heeft succes. Van Aelst: ‘We zien dat steeds meer mensen hun best doen om in het rood-wit langs de route te staan. Ik herken inmiddels de vaste klanten, die vaak ook op hun vaste plek langs de route staan.’ Maakte je in de eerste jaren nog wel kans op een prijs met een rood sjaaltje en een wit petje, dat is allang niet meer zo. ‘Mensen moeten echt helemaal rood-wit en origineel gekleed gaan. En je krijgt bonuspunten als je zelf iets hebt gemaakt’, aldus Van Aelst. □

Drie van de winnaars van 2023. / Foto: Emile van Aelst

Twee stellen krijgen dankzij hun liefdesverhaal de kans om te trouwen

Een volmondig 'ja, ik wil' op 3 oktober

Nienke Ledegang

Leiden Het was (schoon)moeder Heleen die Yuri Guerin (34) en Charly Hoppe (32) op de oproep van de 3 October Vereniging wees. Die oproep was: deel je 3 October-liefdesverhaal en maak éénmalig kans om op 3 oktober te trouwen. 'Ik vond het meteen een leuk idee', vertelt Charly.

'Yuri en ik zijn al twee jaar verloofd, maar er kwam telkens iets tussen waardoor we nog niet getrouwd zijn: een verhuizing, de geboorte van ons zontje. We hadden ons er al bij neergelegd dat het nog wel even zou duren. Maar ja, we kennen elkaar komende 3 oktober precies 10 jaar. Eigenlijk is het wel een heel mooi moment om te trouwen. Dus schreven we ons in.' Het verhaal van Yuri en Charly begint dus tijdens Leidens Ontzet 2014. Charly is kort ervoor als studente uit Duitsland naar Leiden

gekomen. 'Ik stapte met een groepje vrienden de WW binnen. Daar speelde Yuri op dat moment met zijn band Fat Angel.' Yuri: 'Ik zag Charly en was onmiddellijk ondersteboven. We wisselden telefoonnummers uit, en hoewel de eerste zoen nog even op zich liet wachten, vieren we 3 October jaarlijks als onze dag, de dag dat onze paden kruisten.' De liefde tussen de twee groeide onder meer bij Meneer Jansen, waar Yuri jarenlang achter de bar stond en Charly bijna avond aan avond zat

Yuri Guerin en Charly Hoppe. / Foto: Stefan van Beek

om bij Yuri te kunnen zijn en waar ze Nederlands leerde door heel veel Pim Pam Pet te spelen. Vorig jaar kochten ze hun eerste huis samen en werd zontje Pablo geboren. Hun Leidse bruiloft op 3 oktober moet vooral heel relaxed worden. 'We laten ons meevoeren met de flow, samen met onze familie en vrienden uit Nederland én Duitsland. En hopelijk schiet ons rondje over de kermis er niet bij in.' Want de kermis hoort erbij. Yuri kreeg Leidens Ontzet thuis met de paplepel ingegoten. Moeder Heleen

was jarenlang commissaris bij de optochtcommissie en het feest wordt altijd groots gevierd met vrienden en familie. Maar ook Charly voelt zich vanaf het eerste moment verbonden met Leidens Ontzet. 'Ik kom uit Finsterwalde, een kleine stad waar het Sängersfest wordt gevierd. Een stadsfeest met kermis, podia, muziek en een optocht. Het lijkt veel op 3 October. Je hoort alle talen en als je elkaar niet verstaat is er muziek, een taal die verbindt en die iedereen spreekt.'

Tom Stapper en Rianne van der Reek. / Foto: Stefan van Beek

'Iedereen weet hoeveel 3 oktober voor ons betekent'

Leiden Tom Stapper en Rianne van der Reek hoefden niet lang na te denken toen ze de oproep van de 3 October Vereniging zagen.

Hoewel hun liefde niet op 3 oktober ontstond, is Leidens Ontzet wel een rode draad in hun gezamenlijke geschiedenis. Een geschiedenis die héél ver teruggaat. Tom: 'Ik ben als tweejarig jongetje bij Rianne op kraambezoek geweest. Onze ouders zijn goed bevriend met elkaar, vandaar.' Ze zien elkaar in de eerste jaren van hun leven vooral met 3 October. 'Met de vriendengroep van onze ouders Taptoe kijken in de Doezastraat en de Optocht op het Levendaal', vertelt Tom. Als ze een jaar of 15, 16 zijn verandert er iets in de vriendschap. Rianne: 'Tom was niet zo'n stapper, dus ik zei: ga gewoon met mijn vrienden mee de stad in op 2 oktober. Dat was leuk, en zo ontstond ook buiten Leidens Ontzet om een vriendschap.' In coronatijd was daar ineens een vonk – na al die jaren, en voor beiden onverwacht. 'Na vier maanden kochten we een huis, binnen een jaar was Rianne zwanger. Snel? We kennen elkaar door en door.' Hun zoon noemen ze Dræxx. 'Een bijzondere naam, ja', lachen Tom en Rianne. Maar niet zomaar gekozen. 'Dræ kun je ook lezen als drie, en X is het Romeinse cijfer 10. Inderdaad... 3 oktober.'

Voor het trouwen op 3 oktober werden ze getipt door vrienden. 'Iedereen weet hoeveel 3 oktober voor ons betekent', vertelt Tom. 'Gezelligheid, sfeer, tradities. Ik speel basgitaar in stageband Amigo, die altijd bij de uitreiking van het haring en wittebrood speelt. En met onze vriendengroep bedienen we het beruchte confettikanon op de Breestraat. Het is ook een feest van familie en vrienden: toen mijn opa en oma ouder werden, zorgden we dat we ruim op tijd met de rolstoel klaar zaten voor de optocht. Mijn opa was trouwens degene die me ooit een krantenknipsel in de hand drukte over de beroemde Leidens Ontzetfoto van Erwin Olaf in Museum De Lakenhal. Ze zochten figuranten voor de foto. Ik werd gekozen, een geweldige ervaring. Daar is mijn liefde voor fotografie en video ontstaan.' Ook komende 3 oktober speelt fotografie een grote rol: het stel laat zich van Reveille tot het afsluitende vuurwerk fotograferen door bruidsfotograaf Stefan van Beek. 'Alle onderdelen worden vastgelegd. Het enige wat dit jaar zal ontbreken is het optreden met Amigo. Op dat tijdstip zijn we aan het trouwen.' □

Stefan van Beek is een Leidse bruidsfotograaf. Hij is genomineerd voor de titel Bruidsfotograaf van 2024. Toen hij hoorde van de oproep voor het Trouwen op 3 oktober meldde hij zich direct bij de 3 October Vereniging. 'Als geboren Leidenaar ben ik trots op Leiden én de 3-oktoberviering. Een geweldig feest van tradities met familie en vrienden in een Leiden dat bruist. Toen ik zag dat bij uitzondering twee bruidsparen konden trouwen wist ik direct: JAAAA! Hier wil ik deel van uitmaken! Ik ben die dag de fotograaf van Tom en Rianne. Trouwen op 3

oktober is - net als de tradities van 3 oktober - uniek, je kunt ons op de gekste plekken tegenkomen.'

Hetty Veldhuyzen van Zanten (84): 'Ik heb jarenlang de inschrijving voor het haring en wittebrood gedaan. Dát is toch mooi. Er kwamen Leidenaren met stapels trouwboekjes aan mijn tafeltje. Ik schreef iedereen gewoon in, ook als ik wist dat ze me voor de gek hielden.'

Peter Heijkoop. / Foto: Hielco Kuipers

3 Vragen aan de burgemeester

Kent u Leidens Ontzet eigenlijk al een beetje?

‘Een goede vriend van me woonde in onze studententijd in Leiden en met hem heb ik al eens 3 October gevierd. Behalve dat ik het heel gezellig vond, viel me toen al op dat Leidens Ontzet van de hele stad is. Iedereen doet mee: de advocaten, de buschauffeurs, de studenten, de grondwerkers... Ik ben dat in geen enkele andere stad tegengekomen, ook niet in Dordrecht, waar ik tot nu toe wethouder was. Het is ook terecht dat Leiden dit groots viert. Niet voor niets zeggen ze: Leiden ontzet, Holland gered. In de geschiedenis van Nederland was Leidens Ontzet heel belangrijk. Ik vind het een groot compliment aan de Leidenaren dat jullie de geschiedenis zo levend houden.’

Waar kijkt u het meest naar uit?

‘Dat vind ik lastig te zeggen. Juist omdat het zo’n veelzijdig feest is, geef ik me er denk ik maar aan over. Ik heb natuurlijk een formele rol tijdens het feest, ik ga over veiligheid en openbare orde. Maar ik ben vastbesloten om ook heel erg te gaan genieten. Onze twee kinderen van 3 en 6 jaar gaan logeren bij opa en oma, de oudste twee van 12 kunnen wel meedoen aan bepaalde onderdelen. Het móet wel bijzonder worden. In alle gesprekken die ik tot nu toe met Leidenaren heb gehad, kwam 3 October altijd ter sprake.’

Het jubileum van 3 October is een mooie kans om de stad snel te leren kennen, denkt u niet?

‘Nou en of, een gouden kans. Ik wil het feest ook écht met de Leidenaren beleven en heel veel Leidenaren spreken. Ik ben benaderbaar, zal geen stijve burgemeester zijn. In Dordrecht kent ook iedereen me als de wethouder die op zijn bakfiets rondfietst, vaak met de kinderen en onze teckel. Kom je me op 3 oktober of daarna tegen, schud me gerust de hand. Ik doe er ondertussen alles aan om me snel thuis te voelen in Leiden. Ik lust graag haring en hutspot – de basis is er.’ □

‘Nog nergens zo’n feest gezien als Leidens Ontzet’

Nienke Ledegang

Leiden Peter Heijkoop valt met zijn neus in de boter. Op 19 september is hij geïnstalleerd als burgemeester van Leiden – op dezelfde dag dat de Geuzen hun intocht maken en de Leidenaren zich inschrijven voor haring en wittebrood. Kortom: 3 October komt eraan. We vroegen de nieuwe burgemeester hoe hij zich voorbereidt op het Feest der Feesten.

Fietsen langs het Beleg bij de burenen

Eric de Jager

Leiden Het Beleg van Leiden is niet alleen het verhaal van strijd rond de stadsmuren en hongersnood binnen de singels. Het sloeg ook diepe wonden in de dorpen in de omgeving. Om die geschiedenis tot leven te wekken, is er sinds 14 september een historische fietstocht door de regio.

Tijdens het beleg verwoestten zowel de opstandelingen als Spaanse militairen zo’n beetje elk gebouw waarvan ze dachten dat de tegenpartij er voordeel uit kon halen. In Warmond vernielden bijvoorbeeld de opstandelingen kloosters, terwijl de bezetters Huis te Warmond sloopten. Om de schansen te bouwen, de verdedigingswerken, gebruikten ze de restanten van de gesloopte gebouwen.

Deze vernielingen begonnen al ruim voor het Beleg van Leiden. In november 1572 liet het stadsbestuur alles in de nabijheid van de stadsmuren afbreken.

Boomgaarden, huizen, schuren: alles moest plat. Daarna gingen alle kleinere bouwwerken binnen een half uur lopen van de stad neer en uiteindelijk moesten ook de kastelen en kloosters eraan geloven. ‘Het was een reactie van Leiden op het naderende Spaanse leger’, zegt Lodewijk Kallenberg, emeritus hoogleraar Wiskunde en een van de initiatiefnemers van de fietstocht. ‘Het stadsbestuur wilde de vijand goed in het zicht hebben. Uiteindelijk gingen vijf kilometer rond Leiden huizen, kloosters, kastelen en kerken tegen de vlakte. Met een fietstocht door de omgeving willen we

Wim van Nes (68): ‘Het mooiste volksfeest dat er is, één en al traditie. Wij schuiven om 6 uur ’s morgens de rij in voor haring en wittebrood. En dan om 9 uur samen aan het ontbijt.’

de objecten die een rol speelden in het Beleg van Leiden laten zien.’ Er zijn zoveel interessante plekken, dat er twee fietstochten zijn gekomen die langs 26 bijzondere objecten voeren. ‘Er is een noordelijke route en een zuidelijke route. De noordelijke begint bij station Lammenschans en voert via Oegstgeest, Warmond en Voorschoten terug naar Leiden. De zuidelijke gaat door Leiden richting Zoeterwoude en Leiderdorp. Wie afstapt bij een fort, huis of kerk van betekenis kan met de mobiele telefoon de historie terughalen. Sommige gebouwen zijn herbouwd na het Leidens Ontzet, daar krijgen de fietsers achtergrondinformatie bij. Voor de schansen en huizen die zijn verdwenen, is een digitale reconstructie gemaakt, zodat door de telefoon te zien is hoe de omgeving er voor en tijdens het Beleg uitzag.’ Zo herrijst Forte Leiderdorpe virtueel, de schans aan beide zijden van de Oude Rijn waar de Spaanse generaal Francisco de Valdez zijn hoofdkwartier had tijdens het tweede deel van de belegering. De fietstocht voert ook langs Kasteel Oud-Poelgeest, dat in 1573 door de

Spanjaarden werd gesloopt en in 1670 weer werd opgebouwd. Of de Oude Toren en kerkruïne in Warmond, die door de Leidenaren in brand is gestoken en in 1579 weer is hersteld. Langs het Spaanse waterfort Allemansgeest, op de plek van het huidige restaurant. En natuurlijk de beroemde schans Lammem. De beide fietsroutes, die mede mogelijk zijn gemaakt dankzij steun van de provincie Zuid-Holland, zijn zo’n 30 kilometer lang en de fietsende liefhebbers zijn er ongeveer drie uur mee bezig. □

Scan de QR-code voor alle informatie over de fietstocht of kijk op www.sporen3oktober.nl.

De sleutel
tot succes

Ook zo'n zin in
~~tompoucen?~~
Leipens Ontzet

4 voor

3.75

Tijdelijk
verkrijgbaar

Nu in jouw Albert Heijn winkel in
Leiden en omstreken

Dat is het *Lekkere* van Albert Heijn

V E I L I N G H U I S
ONDER DE BOOMPJES

k u n s t - a n t i e k - t a x a t i e s

**Wordt uw object het topstuk
van de komende veiling?**

Al bijna 30 jaar goede opbrengsten van uw kunst,
antiek en design voorwerpen in het hart van Leiden.

Wij verzorgen deskundige taxaties voor
veiling-, successie- en verzekeringsdoeleinden.

Bel of mail voor informatie of een afspraak.

Nieuwstraat 38
2312 KC Leiden - 071-5145832

info@onderdeboompjes.nl www.onderdeboompjes.nl

b2 B2-Cleaning

**Wenst iedereen
een goed ontzet**

www.B2-Cleaning.nl | 088 - 818 0400 | info@B2-Cleaning.nl

De Nieuwe Geuzen schitteren in musical voor jong en oud

Margriet van der Zee

Leiden Een spannend verhaal rond het 3 oktoberfeest, geschikt voor jong en oud met oog voor de geschiedenis en de diversiteit in de regio. Dat is *De Nieuwe Geuzen*: een boek én musical. Een bijzonder project van de 3 October Vereniging, speciaal voor het 450-jarig jubileum. Acteurs Verena Postma en Jad Kamal vertellen over hun rol in het spektakel.

Jad en Verena repeteren voor de 3 oktobermusical *De Nieuwe Geuzen*. / Foto: Hielco Kuipers

Jad (12) speelt Amir, die met zijn klasgenoten Fleur, Sem en Imane het 3 Octoberfeest probeert te redden. Ze ontdekken tijdens de opbouw van de kermis iets verdachts. Een mysterieus figuur is aan het reuzenrad aan het

sleutelen. Wat is er aan de hand? 'Het is erg leuk om deze rol te spelen', zegt Jad. 'Ik moet veel zingen, dansen en acteren. Dat is super om te doen. Ik speel een vluchteling uit Syrië die van alles leert over Leidens Ontzet

en wij ontdekken een gevaar bij de kermis.'

Wat dat gevaar is gaan de twee acteurs natuurlijk niet verklappen, daarvoor moeten kinderen én ouders komen kijken, zegt Verena: 'Het is echt een familievoorstelling, met avontuur en mysterie voor kinderen, maar ook met veel humor erin. Dat zal ook de volwassenen zeker aanspreken.'

Verena (23) studeert in Leiden en woont in Rijswijk. 'Sinds ik in Leiden studeer vier ik Leidens Ontzet,' lacht ze. Ook Jad houdt van het feest, en dan met name van de kermis.

Elke zondag repeteren

Verena speelt juf Marieke. 'Ze is een hele lieve juf voor de kinderen. Ze heeft een heel ander karakter dan ik zelf heb, een beetje naïef en ingetogen. Erg leuk voor mij om te spelen.' Elke zondag repeteren de acteurs voor de musical. Het boek *De Nieuwe Geuzen* is geschreven door Mark van Egmond en Lianne Brouwer. Willem ten Teije maakte het script voor de musical en Tamara Dickhoff-Esser regisseert. De verwachtingen voor de musical zijn hooggespannen. Verena: 'Er zijn al heel veel kaarten gereserveerd. Dat maakt het wel spannend natuurlijk, maar ook erg leuk. We hopen door dit inclusieve stuk alle Leidenaren bij elkaar te brengen.' Jad glundert. 'Echt vet om voor zoveel mensen op te treden.' □

Voorstellingen

19.30 tot 20.45 uur - Garenmarktplein
Donderdag 26 sept 2024 (première)
Vrijdag 27 september 2024

Het boek *De Nieuwe Geuzen* is volgens schrijver Mark van Egmond een nieuw verbindend verhaal voor de hele regio. Hij werkte twee jaar aan het boek, samen met Lianne Brouwer.

Het boek gaat over vier kinderen, Imane, Fleur, Sem en Amir. Ze ontdekken iets verdachts tijdens de opbouw van de kermis. Samen zetten ze alles op alles om de stad en het Feest der Feesten te redden. Van Egmond: 'Leidens Ontzet is een feest van iedereen, voor iedereen. Met 3 oktober zijn we allemaal hetzelfde. Dat willen we benadrukken met dit verhaal.'

De Nieuwe Geuzen is te koop bij de lokale boekhandel en het 3 October Servicepunt en te bestellen bij de online boekhandel en in de webshop van de 3 October Vereniging, www.3october.nl.

Scan & bestel je tickets

Hutspot met een internationale twist

Liza Janson

Leiden Hutspot niet lekker? Die opmerking gaat er bij Louise van den Berg-Heruer niet in. 'Het hangt er namelijk vanaf hoe je het klaarmaakt.' Daarom bedacht ze de 'hutspotsamosa': een Indiase snack gecombineerd met de Leidse hutspot.

Van den Berg-Heruer bedenkt en ontwikkelt recepten. Haar liefde voor koken en eten heeft de Leidse met de paplepel ingegoten gekregen. 'Ik stond vaak bij mijn oma in de keuken. Zij was van Surinaams-Chinese afkomst en was bijna altijd aan het koken. Van haar en van mijn moeder heb ik geleerd vanuit allerlei culturen te koken.'

Van haar andere oma kreeg ze het Leidse deel mee, de traditie. 'Ieder jaar aten we bij haar hutspot op 2 of 3 oktober. Mijn oma maakte het altijd

met klapstuk, heel lekker.'

En zo vormde die combinatie jaren later een nieuw recept in het hoofd van Van den Berg-Heruer. 'Ik vind Indiaas eten heel lekker en een van mijn favoriete Indiase gerechten is samosa. Een krokante snack gevuld met onder andere aardappel, groenten en smaakvolle specerijen. Ik dacht: daar kun je ook met hutspot wel iets mee.' De hutspotsamosa was geboren. De Leidse hoopt met haar recept meer mensen enthousiast te krijgen voor hutspot. 'Om me heen hoor ik vaak dat mensen niet zo van hutspot houden, meestal omdat ze het een saaie flauwe hap vinden. Ik vind het een uitdaging als mensen dat zeggen. De samosa is een manier om mensen te verleiden tot het eten van hutspot.' Daarnaast vindt ze het leuk als het

gerecht zich evolueert, net zoals trouwens 3 October zelf een steeds internationaler feest wordt. 'Onze smaak is ontwikkeld door de inbreng van verschillende culturen en ingrediënten, die hebben onze keuken internationaler gemaakt. Mijn recept is een multiculturele invulling.' Mochten lezers nog wensen hebben op hutspotgebied, dan staat ze altijd open voor nieuwe ideeën. 'Het is heus niet zo dat ik denk dat de wereld beter wordt met meer hutspot', zegt ze lachend. 'Maar er zouden nog wel meer hutspotvarianties mogen zijn, dus suggesties zijn welkom. Laat mij maar losgaan op een thema.' □

Het recept van de hutspotsamosa's en haar contactgegevens vind je op Louises website, keukenatelier.com.

Rita Sloos (73): 'Het mooiste onderdeel van 3 October vind ik het hutspot eten. Dat is voor mij verbondenheid met elkaar. Maar ik doe aan alles mee, hoor. Twee jaar geleden heb ik de Rood-witwedstrijd nog gewonnen.'

VOOR DE HONDERDEENENDERTIGSTE
3 OCTOBERVIERING

ZATERDAG 14 SEPTEMBER

Fietstocht Sporen van 3 Oktober

DONDERDAG 19 SEPTEMBER

15.15 - 16.30 uur **Opening 3 Octoberviering: Geuzenintocht**
De Waag, Aalmarkt
Route: Trekvljet | Jan van Goyenkade | Vliet | Rapenburg | Steenschuur | Gangetje | Herengracht | Oude Rijn | Aalmarkt | Apothekersdijk | omkeren richting Waag

16.30 - 21.00 uur **Inschrijving Haring & Wittebrood en Grote Hutspotmaaltijd**
De Waag, Aalmarkt

ZONDAG 22 SEPTEMBER

14.00 - 18.00 uur **Pleintaptoe**
Garenmarktplein
Voorprogramma vanaf 13.00 uur

15.00 - 18.00 uur **Finale Pieter van der Werffestival**
De Nobel

WOENSDAG 25 SEPTEMBER

19.30 - 22.00 uur **Oefenen Koraalzang**
Hooglandse Kerk

DONDERDAG 26 SEPTEMBER

vanaf 14.00 uur **De 3 October Vereniging On Tour bij Swetterhage en VTV**

19.30 - 20.45 uur **Première musical De Nieuwe Geuzen**
Garenmarktplein
Deuren open om 19.00 uur

21.00 - 23.00 uur **Première film 3 October**
De Film en documentaire Sporen van Drie Oktober

ZATERDAG 27 SEPTEMBER

19.30 - 20.45 uur **Musical De Nieuwe Geuzen**
Garenmarktplein
Deuren open om 19.00 uur

ZATERDAG 28 SEPTEMBER

15.00 - 17.30 uur **Korenslag**
Garenmarktplein

21.00 - 23.00 uur **Filmavond**
Garenmarktplein

ZONDAG 29 SEPTEMBER

10.00 - 12.30 uur **Dikke Banden Race**
Garenmarktplein

14.00 - 17.00 uur **A-Meezing-Festival**
Garenmarktplein

15.00 - 16.00 uur **Historische lezing**
Academiegebouw, Rapenburg 73
Toegangskarten af te halen vanaf 14.00 uur in het Academiegebouw, zolang de voorraad strekt. Maximaal twee kaarten per persoon.

DINSDAG 1 OKTOBER

12.00 - 23.00 uur **Nostalgische kermis**
Pieterskerkplein

12.00 - 02.00 uur **Lunapark**
Omgeving Lammermarkt

12.45 - 14.00 uur **Minikoraal**
Garenmarktplein

20.00 - 22.00 uur **Maxikoraal Live in Concert**
Garenmarktplein

WOENSDAG 2 OKTOBER

10.00 - 23.00 uur **Nostalgische kermis**
Pieterskerkplein

10.00 - 02.00 uur **Lunapark**
Omgeving Lammermarkt

17.00 - 18.30 uur **Grote Hutspotmaaltijd**
Hooglandse Kerkgracht

18.30 - 19.30 uur **Bespeling Stadhuiscarillon**

19.30 uur **Taptoe 'Een lint van licht'**
*Route: Kaasmarkt | Pelikaanstraat
Haarlemmerstraat | Prinsessekade | Kort
Rapenburg | Breestraat | Steenschuur |
Van der Werfpark | Doezastraat | Jan van
Houtkade | Geregracht | Jan van Hout-
monument*

20.00 - 02.00 uur **Swingend naar 3 oktober**
Garenmarktplein

23.00 - 00.00 uur **Armin van Buuren - Heel Leiden danst**
Binnenstad van Leiden

DONDERDAG 3 OKTOBER

07.00 uur **Reveille**
Stadhuisplein

07.30 - 08.30 uur **Bespeling Lodewijkscarillon**

07.30 - 09.30 uur **Uitreiking Haring & Wittebrood**
De Waag, Aalmarkt

08.00 - 09.00 uur **Koraalzang**
Van der Werfpark

08.40 - 09.00 uur **Bespeling Lodewijkscarillon**

09.00 - 23.00 uur **Nostalgische kermis**
Pieterskerkplein

09.00 - 01.00 uur **Lunapark**
Omgeving Lammermarkt

09.30 - 10.30 uur **Bespeling Stadhuiscarillon**

09.30 - 13.00 uur **Kinderplein**
Garenmarktplein

10.00 - 11.30 uur **Herdenkingsdienst**
Pieterskerk

10.00 - 13.00 uur **Straattheaterfestival**
Garenmarktplein

11.00 - 13.00 uur **3 October University - WetenschapsWarenMarkt**
Steenschuur

13.00 - 16.00 uur **Grote Optocht**
Route: Zoeterwoudsesingel (ter hoogte van Lorentzhof) | Witte Singel | Noordeinde | Breestraat | Korevaarstraat | Levendaal

15.00 - 17.00 uur **Polstokverspringen**
Steenschuur - Van der Werfpark

23.30 - 23.45 uur **Pyromusical**
Ankerpark/Zijlsingel

De kerrrmis: nieuwe attracties, langer open en prikkelarm uurtje

Job de Kruiff

Leiden 3 October is geen 3 October zonder de kermis. Wat staat ons dit jubileumjaar te wachten? Drie vragen aan Martijn du Prie, voorzitter van de Commissie Lunapark van de 3 October Vereniging.

Foto: Andor Kranenburg

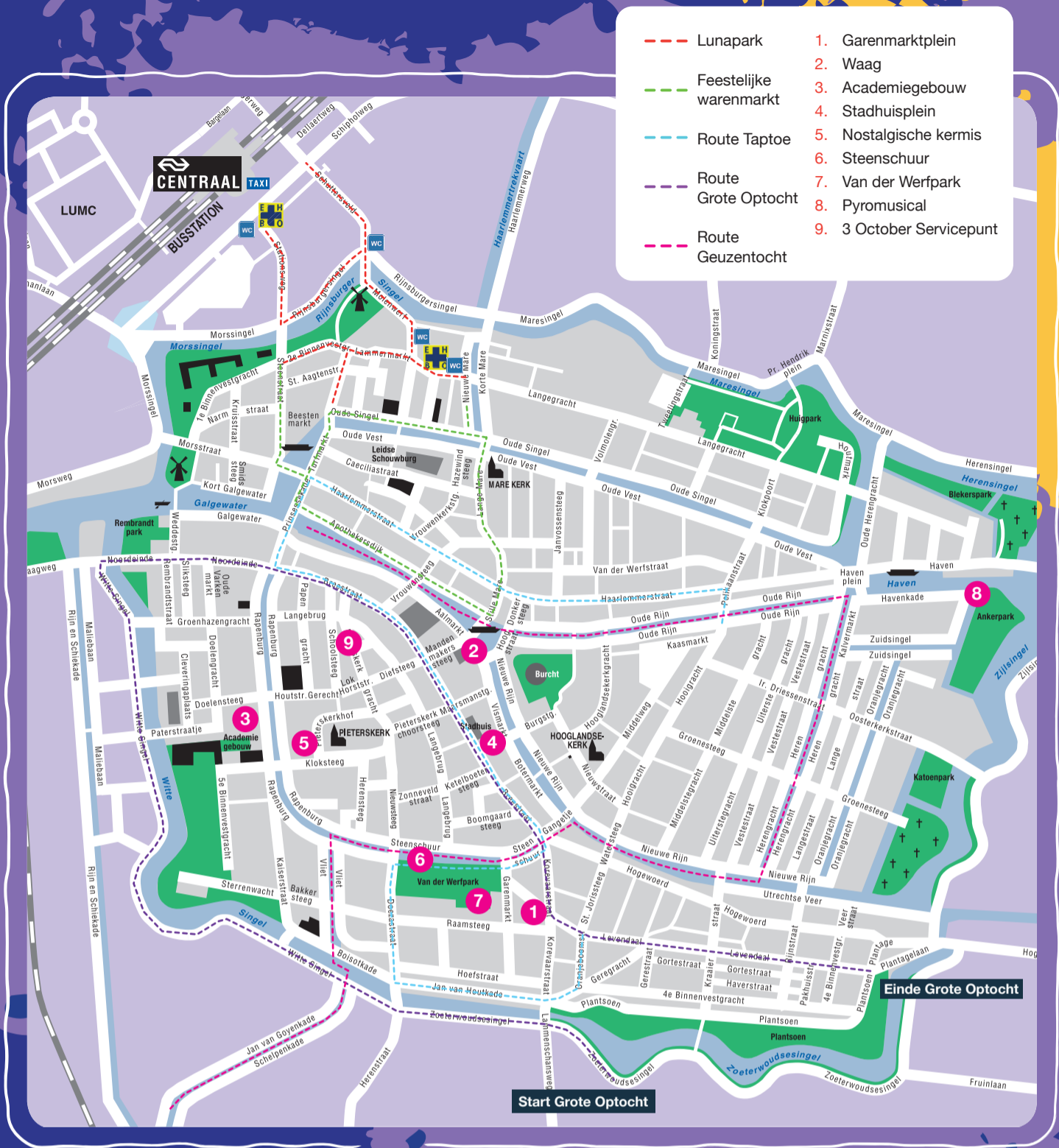
Is de kermis in dit jubileumjaar ook anders dan anders? 'Hij duurt wat langer: tweeënhalve dag, net als wanneer 2 of 3 oktober op een zondag valt. Dus we beginnen al op dinsdag 1 oktober. Om half twee is de echte opening, en daaraan voorafgaand houden we vanaf twaalf uur een prikkelarm uurtje. Dus met de muziek nog niet te hard, speciaal voor mensen die daar behoefte aan hebben en anders nooit naar de kermis konden gaan. Die konden al wel terecht op de nostalgische kermis, op de grote kermis is dit nieuw.'

Zijn er ook nieuwe spectaculaire attracties? 'De Reactor is nieuw voor Leiden. Dat is best een heftig ding, een soort draaischijf waarop je in een bakje zit en vervolgens alle kanten op gaat. Daarnaast een schuine breakdance die volgens mij ook nog nooit in Leiden heeft gestaan. Uiteraard staan er ook de vertrouwde attracties zoals de Kamelenrace, de Booster, de hoge zwefmolen en de Super Mouse. We proberen ieder jaar een goede diverse kermis neer te zetten. We richten het

terrein zo in dat waar je ook op de kermis komt, je meteen ziet dat er voor alle leeftijden veel te beleven is. Exploitanten komen trouwens graag naar Leiden. We zijn een paar jaar geleden al begonnen met de promotie van dit jubileumjaar en de animo was meteen groot. Ook al is het doordeweeks, en niet zoals in Tilburg negen dagen lang.'

Moeten we als bezoekers ook bang zijn dat we meer geld kwijt zijn? 'De kosten zijn een oude discussie. Het is simpelweg vraag en aanbod. Exploitanten weten wat ze wel en niet kunnen vragen, wij hebben daar geen controle over. Natuurlijk willen we dat het niet te duur is, maar het is wel zo dat van de kermisopbrengst circa 90% van alle activiteiten op 3 oktober wordt betaald. En zolang er bij de achtbaan rijen staan tot aan de Lido, kan ik moeilijk zeggen dat zo'n attractie te duur is. Meestal zie je trouwens dat op een langere kermis de bezoekers niet meer gaan uitgeven, maar de drukte wordt iets meer gespreid, dat is voor exploitanten én bezoekers prettig.' □

Daar komt de optocht

Leiden Leiden kent een rijke optochttraditie. Al sinds de allereerste viering van Leidens Ontzet, op 3 oktober 1574, en de oprichting van de universiteit op 8 februari 1575 worden in de stad optochten georganiseerd. De Lakenhal heeft er een speciale tentoonstelling over gemaakt: Leiden viert feest – 450 jaar optochten.

In de tentoonstelling komen objecten en beelden van optochten uit alle tijden samen. Met schilderijen, meterslange prenten, foto's, films, kostuums en attributen ontdekken bezoekers hoe groots deze vieringen werden en worden aangepakt. Bezoekers kunnen ontdekken welke ontwikkelingen de Leidse optochten door de eeuwen heen doormaakten. Van de militaire en theatrale parades door schutters en rederijkers in de vroegmoderne tijd en de studentmaskerades in de 19de eeuw tot de taptoe vandaag de dag. Ook wordt er in de tentoonstelling

voortgeblijkt: hoe zal de optocht van de toekomst eruitzien? Bezoekers wandelen zo door vierenhalf eeuw Leidse optochten-geschiedenis. In een audiotour vertellen verschillende deelnemers, organisatoren en toeschouwers over hun ervaringen met de optochten. □

De tentoonstelling is van 21 september 2024 tot en met 2 maart 2025 te zien en is mede tot stand gekomen dankzij de gemeente Leiden, de Universitaire Bibliotheken Leiden, de 3 October Vereniging en Cultuurfonds Zuid-Holland.

Rutger Doting (24): 'Ik woon naast Annie's Verjaardag, dus ik heb geen keuze: ik moet wel Leidens Ontzet vieren. En dat is helemaal niet erg. Ik vind het mooi hoe de hele stad opleeft op 3 oktober.'

Nieuw kunstwerk voor Schans Lammen

Leiden Schans Lammen, de plek waar volgens de legende Cornelis Joppenszoon de hutspot vond na het Leidens Ontzet, krijgt een kunstwerk als markering. Dat komt in de muur van de nieuwe, hogere Lammenbrug. De gemeente Leiden en de provincie Zuid-Holland zorgen ervoor.

Dankzij archeologisch onderzoek rond de Europaweg, onderdeel van het project Rijnland Route, is bekend waar Schans Lammen lag. Frederik Zevenbergen, gedeputeerde van de provincie Zuid-Holland met de portefeuille verkeer en vervoer, is er enthousiast over. 'Ik ben trots dat we in een project van de provincie Zuid-Holland belangrijke informatie

over de geschiedenis van Leidens Ontzet hebben ontdekt. Toevallig ben ik naast provinciebestuurder ook Leidenaar, dus hoe kan ik hier niet enthousiast over zijn?'

Ook de gemeente Leiden is blij dat de herinnering aan Schans Lammen een prominente plek krijgt, zegt Ashley North, wethouder klimaat, mobiliteit en financiën. 'De gemeente Leiden wil met een kunstwerk de locatie van de Schans als belangrijke archeologische en historische vindplaats markeren, zodat deze plek in de geschiedenis van Leiden voor iedereen zichtbaar wordt.' □

Het kunstwerk komt in de nieuwe Lammebrug die volgens planning medio 2027 af is.

Beleg en ontzet in Voorschoten

Voorschoten In Museum Voorschoten is nog tot en met 6 oktober de tentoonstelling *Het beleg en ontzet* van Leiden te zien. De bezetting van Leiden had niet alleen voor de stad, maar zeker ook voor de dorpen eromheen grote gevolgen. Kerken en andere gebouwen werden verwoest, het bouwland was onbruikbaar. In Museum Voorschoten leggen panelen de geschiedenis kort en bondig uit, met toepasselijke illustraties. Er is veel te zien, zoals oude kaarten die een beeld geven van de situatie in die tijd, prenten en schoolplaten met de intocht van de geuzen, penningen en oude boekjes over het beleg, kostuums, medailles van de 3 October Vereeniging en uiteraard de pot (voor de hutspot), maar dan in miniformaat. □

Museum Voorschoten, Voorstraat 17, Voorschoten.
Voor openingstijden zie: www.museumvoorschoten.nl

Zita de Wijs (38): 'Voor mij is 3 October heiliger dan kerst. Ik werk in Amsterdam, maar op 3 oktober ben ik vrij. De Grote Optocht kijken met mijn familie, en koraalzing met mijn moeder. De verbinding en saamhorigheid in de stad is geweldig.'

Voorschotense musical Prijs van de Vrijheid

Voorschoten Stichting Oranje Producties organiseert op 10, 11 en 12 oktober 2024 de musical *De Prijs van de Vrijheid* in Het Kruispunt Voorschoten. Op 3 oktober 1574 viert Leiden feest. Maar voor Voorschoten is het geen feest. Daar zijn huizen verwoest, is land ondergelopen en is de oogst verloren. De Voorschotenaren lijden onder bittere armoede. Ze zijn slachtoffer van rondzwervende Spaanse soldaten en Geuzen die het platteland terroriseren. In de musical *De Prijs van de Vrijheid* vertellen de Voorschotenaren hoe een boerengemeenschap het ontzet in 1574 heeft beleefd. De musical wordt uitgevoerd door een speciaal hiervoor samengestelde toneelcast uit Voorschoten van circa 70 amateur-toneelspelers. □

Meer informatie: oranjeproducties.nl
Tickets: kaarten.oranjeproducties.nl

Kunst in de Etalage Ontzettend Leiden

Leiden Ter ere van 450 jaar 3 October wordt de Leidse binnenstad omgetoverd tot een bijzondere expositieruimte, waarbij lokale kunst en Leidens Ontzet samenkomen. Van 21 september tot 4 oktober zijn de etalages van ondernemers mini-galerieën waar Leidse kunstenaars hun werk tentoonstellen rondom het thema 'Ontzettend Leiden'. □

Een compleet overzicht van deelnemende locaties en de kunstwerken vind je op lieverinleiden.nl/etalagekunst.

Geschiedenis komt tot leven door Sporen van Drie Oktober

Margriet van der Zee

Leiden 'Het is geweldig dat je nu nog sporen van 450 jaar geleden kan vinden. Journalist en archeoloog Ruurd Kok is de grondlegger van het project *Sporen van Drie Oktober*. Een omvangrijk jubileumproject van de 3 October Vereeniging en Leiden Kennisstad. Dat is weer een samenwerkingsverband tussen diverse Leidse onderwijsinstellingen zoals mbo Rijnland, Hogeschool Leiden, Universiteit Leiden en de gemeente Leiden.

Onder het project vallen maandelijkse kronieken die nog tot en met oktober verschijnen in het Leidsch Dagblad, een boek én een documentaire die eind september in première gaat op de Garenmarkt. Met als doel om de geschiedenis van Leidens Ontzet tot leven te wekken en te laten zien wat er in 2024 nog terug te vinden is. Kok: 'Neem bijvoorbeeld de ruïnekerk in Warmond. Die ligt er prachtig bij en ademt de geschiedenis nog van afbraak door de Leidenaren uit vrees voor de Spanjaarden. Als je weet wat daar allemaal is gebeurd, fiets of loop je er nooit meer langs zonder aan Leidens Ontzet te denken. Maar er zijn ook genoeg plekken in Leiden en omstreken waar je de geschiedenis niet meer ziet, maar waar we wel een hoop over te weten zijn gekomen door ons onderzoek.' Samen met geschiedenis- en archeologiestudenten kleurt Kok op deze manier het beeld van de geschiedenis van 450 jaar geleden verder in.

'Het is een geweldig project om te doen. Wat mij betreft is het geslaagd, maar de conclusies laat ik verder graag over aan de lezers van het boek en de kijkers van de documentaire.' □

Het boek *Sporen van Drie Oktober* is te verkrijgen bij het Drie October Servicepunt, de lokale boekhandel of via Walburg Pers. De documentaire wordt op donderdag 26 september tussen 21.00 en 23.00 uur vertoond op de Garenmarkt en is vrij toegankelijk voor publiek. Op zaterdag 28 september wordt de documentaire vanaf 17.00 uur ieder uur uitgezonden op TV West. Op zondag 22 september is er om 10.00 uur een speciale vertoning van *Sporen van Drie Oktober* in combinatie met 3 October. De film in Trianon. Tickets hiervoor kunnen worden gekocht via bioscopenleiden.nl.

Audiotour door Leiden

Leiden Eerstejaarsstudenten van de opleiding Content Creator van mboRijnland hebben voor het project *Sporen van Drie Oktober* een audiotour door Leiden ontwikkeld. Deze Epic Quest Leiden neemt gebruikers mee door de stad en het verhaal van Leidens Ontzet. De tour begint op de Burcht van Leiden. Vanaf daar gaat het langs acht stops waar je als deelnemer hoort wat er is gebeurd, wie de grote, en kleine, spelers waren en waarom er elk

jaar op 3 oktober groot feest in Leiden wordt gevierd. De tour duurt ongeveer 30 minuten en eindigt bij station Lammenschans. □

De tour is gratis en is te vinden op www.epicquestleiden.nl.

Armin van Buurens cadeau aan Leiden:

‘De hele stad één grote dansvloer’

Nienke Ledegang

Leiden ‘Ik heb nog nooit zoiets geks gedaan’, zegt Armin van Buuren aan de vooravond van zijn unieke show in Leiden. Op 2 oktober draait hij van 23.00 tot 00.00 uur op een besloten plek in de stad en is de show door de hele stad te volgen op grote schermen en met bijzondere lichtshows. ‘De hele stad wordt één grote dansvloer.’

‘Het is mijn cadeau aan de stad Leiden, de plek die ik als mijn thuis beschouw’, steekt Armin van wal. Hij werd in 1976 in het Diaconessenhuis geboren, dus staat Leiden in zijn paspoort. Hoewel hij opgroeit in Koudekerk, is de binding met Leiden er altijd. Hij gaat naar school op het Stedelijk Gymnasium en kiest daarna voor een studie rechten in Leiden. Hier zet hij ook zijn eerste stappen als dj, het vak dat hem uiteindelijk wereldfaam bezorgt. ‘Dat was bij de Nexus’, vertelt Armin. En hij kan nog wel even doorgaan over de Sleutelstad: ‘Ik ben getrouwd in Leiden, ik ben er in 2008 gaan wonen, mijn kinderen zijn hier geboren, onze beste vrienden wonen om de hoek... Het is mijn thuisstad.’

Thuiswedstrijd

De Leidse ereburger besluit al in 2003 dat hij zijn band met Leiden wil ondersteunen met een show voor de stad. Tien jaar lang draait hij op Koningsdag zijn ‘Armin’s Kings Day’. Eerst op de Garenmarkt, later op de Lammermarkt. Totdat het te kostbaar wordt en de stekker eruit moet. ‘Dat was jammer. Ik heb het optreden op Koningsdag sindsdien altijd gemist. Het was een thuiswedstrijd, met een mooie sfeer en mijn ouders, vrienden en vele bekenden in het publiek. Dus toen de 3 October Vereniging mij vroeg of ik voor het 450-jarig jubileum van Leidens Ontzet eenmalig iets wilde doen, hoefde ik niet lang na te denken.’

Maanden van overleg gingen er vooraf aan de show, want een optreden van Armin tijdens Leidens Ontzet is gemakkelijker gezegd dan gedaan. ‘Leiden heeft zéker op 2 en 3 oktober geen plein waar je dit even doet. En dan is er nog de veiligheid. Er zijn

Armin van Buuren / Foto: Bart Heemskerck

natuurlijk grote mensenmassa’s op de been, dus we zijn meteen ook met de gemeente en de Veiligheidsdriehoek om tafel gegaan. Daar is uitgekomen dat de beste optie is dat ik ergens op een besloten locatie sta en er grote schermen in de stad komen te staan. Daar is onder meer in geïnvesteerd door een aantal grote bedrijven en de zogeheten Club van 100, Leidse ondernemers met een rood-wit hart. Het is echt een enorme operatie. De support vanuit de gemeente, de 3 October Vereniging en de Club van 100 is daarbij onmisbaar en heel ontroerend.’

Leids feestje

Welk gevoel hoopt Armin dat de mensen overhouden aan het optreden? ‘Ik hoop dankbaarheid voor de vrijheid die we met elkaar vieren. 450 jaar Leidens Ontzet is echt iets waar we met zijn allen bij stil moeten staan en waar ik in mijn set ook zeker aandacht aan ga schenken. Natuurlijk is het vooral feest, maar wel een feest met een onderliggende boodschap: vrijheid is niet vanzelfsprekend. Ik zou het mooi vinden als we dat als Leidenaren met elkaar ervaren, en daardoor nog meer liefde voor de stad Leiden voelen.’

Armin is er klaar voor, net als de gastartiesten die tijdens zijn show voorbij zullen komen. ‘Nee, ik ga nog niet zeggen wie, dat is een verrassing. Houd het er maar op dat het een goed Leids feestje zal worden, dan weet je misschien wel in welke hoek je het moet zoeken. Als Leidenaar moet je dit evenement echt niet missen. Ik ben trots op mijn stadje, en ik trek alles uit de kast om Leiden even de mooiste stad op aarde te maken. Als het dat niet al is.’ □

De Rode Sneakerz tijdens de Taptoe van vorig jaar. / Foto: Andor Kranenburg

‘Wij delen het Taptoegevoel graag’

Felix Straatsma

Leiden 3 October is ontegenzeggelijk een Leidse aangelegenheid, maar enthousiastelingen van buiten de stad zijn van harte welkom. Zeker ook tijdens de Taptoe. De jaarlijkse parade die aan de vooravond van het Feest der Feesten als een ‘lint van licht’ door de schemerende stad loopt. Voor de viering van 450 jaar Leidens Ontzet zijn dit jaar alle verenigingen in de Leidse regio uitgenodigd om deel te nemen.

Eveline van Oldenborgh (44): ‘Ik heb twee keer meegelopen als figurant in de Grote Optocht. Superleuk om op die manier deel uit te maken van het gezelligste feest dat er bestaat.’

Met het oog op de jubileumviering was de 3 October Vereniging al een tijdje op zoek naar manieren om de Taptoe te upgraden. Het uitnodigen van verenigingen uit omliggende gemeenten is daar een van de belangrijkste van. Jeroen Weijermars, de zelfbenoemde ‘praatjesmaker’ die elk jaar bij de start van de Taptoe op de Kaasmarkt de stemming erin brengt, vertelt: ‘We zijn begonnen met verenigingen die door hun ledenbestand al wat Leids DNA hebben, zoals Meerburg en Alecto, en zij reageerden meteen enthousiast.’

De Leidse Taptoe is in de eerste plaats een eerbetoon aan het verenigingsleven; of een club zich binnen of net buiten de grenzen van de gemeente Leiden bevindt, doet er niet zoveel toe. ‘Je hoort tegenwoordig vaak dat het verenigingsleven achteruitholt, maar je ziet voortdurend dat we toch iets gezamenlijks willen doen’ zegt Weijermars. Hij verwijst naar het EK voetbal, waar iedereen van links naar rechts hoste. ‘Sport verbindt, en dat zie je ook bij de Taptoe.’

Voor Kirsten Remmers, eigenaresse van De Rode Sneakerz, een dansschool

uit Leiderdorp die inmiddels alweer een paar jaar meeloopt in de Taptoe, dansend uiteraard, is het precies dit saamhorigheidsgevoel dat de Taptoe zo leuk maakt. ‘Je doet het echt samen. Jong, oud, iedereen met elkaar,’ zegt zij. ‘Daarnaast is het voor de kinderen heel leuk dat ze tijdens de Taptoe hun vriendjes en vriendinnetjes, opa’s en oma’s langs de kant zien staan. Het is een hele happening.’

Hoewel Jeroen Weijermars graag de overtuiging ‘hoe meer zielen, hoe meer vreugd’ met iedereen deelt, heeft hij er begrip voor dat niet alle verenigingen uit de regio aan de Taptoe (kunnen) meedoen. ‘Er zijn verenigingen die zeggen: “Het is een gewone werkdag voor ons.” Bovendien happen grotere verenigingen sneller toe dan kleinere, maar dat is logisch. Zij hebben meer vrijwilligers tot hun beschikking en kunnen daardoor makkelijker aan zoiets extra’s meedoen.’ Tegelijkertijd blijft zijn belangrijkste boodschap onveranderd: ‘Wij delen het Taptoegevoel graag, en er kan nog veel meer bij op de Kaasmarkt, dus ik hoop dat we dit jaar een nog groter gezelschap hebben.’ □

Dankzij opmerkelijke vondst op Marktplaats

Hutspottoernooi in ere hersteld

Joost Marang

Leiden Een glansrijk, maar bijna vergeten hoofdstuk in de geschiedenis van het Leidse voetbal, komt dankzij een opmerkelijke vondst op Marktplaats weer tot leven. Het verhaal achter het Zilveren Hutspottoernooi dat dit jaar voor het eerst in 70 jaar weer wordt georganiseerd.

Het was een ogenschijnlijk gewone dag, toen Michiel Hoogland, eigenaar van Het Leidse Winkeltje, tijdens een zoektocht op Marktplaats een zilveren bokaal ontdekte die het wapen van Leiden droeg. Vrijwel direct schakelde Hoogland de hulp in van antiquair Rob van Ruiten. Samen slaagden zij erin de ontwerper, de maker en het jaartal van de bokaal te identificeren. Daarmee was de basis gelegd voor een intensieve zoektocht naar de oorsprong en het doel van dit zilveren pronkstuk.

Door het doorspitten van oude krantenartikelen ontdekte Hoogland dat er tussen 1951 en 1954 door de Leidse voetbalvereniging UVS jaarlijks een toernooi genaamd het Hutspottoernooi werd georganiseerd. Het toernooi had twee doelen: enerzijds wilde de club zichzelf

landelijke bekendheid geven, anderzijds wilden ze bij UVS het niveau van het Leidse voetbal naar een hoger plan tillen door sterke teams uit het hele land uit te nodigen. Teams zoals Elinkwijk, ZFC uit Zaandam, Quick Den Haag, Xerxes en Volendam speelden mee.

De laatste editie van het toernooi vond plaats in 1954, het legendarische Xerxes en ZFC uit Zaandam streden in de finale. Na een bloedeloos 0-0 gelijkspel wist Xerxes, met een jonge Coen Moulijn in de selectie, via een zenuwlopende strafschoppenserie de overwinning te behalen. Moulijn en zijn teamgenoten namen de wisselbeker mee naar Rotterdam, waar hij langzaam in de vergetelheid raakte. Wat bleek: de trofee had, voordat ze door Hoogland was gevonden,

Michiel Hoogland van Het Leidse Winkeltje. / Foto: Taco van der Eb

jarenlang gediend als bloempot in de vensterbank bij de dochter van een vroegere voorzitter van de Rotterdamse voetbalclub.

In maart van vorig jaar bracht Hoogland een bezoek aan de archiefgroep van UVS en presenteerde daar trots zijn aankoop. Hoewel de bokaal zelf geen directe verwijzing naar UVS of het toernooi had, zorgde een andere vondst in het UVS-museum voor de ontbrekende schakel in het verhaal: een wandbord uit 1952 met het opschrift 'Zilveren Hutspottoernooi 1952 U.V.S. Leiden' en een afbeelding

van een identieke zilveren pot. Het verhaal achter de zilveren bokaal was na bijna zeventig jaar weer compleet.

Met de terugkeer van de zilveren trofee, en 450 jaar Leidens Ontzet in aantocht, was de wens om het historische toernooi terug te laten keren op de Leidse voetbalclub snel geboren. Eind september is het zover: UVS organiseert op de 29ste weer een Hutspottoernooi. Dit keer zonder landelijke topteams, het wordt een 35+-toernooi met 7 tegen 7-wedstrijden van 15 minuten. Maar wel weer met een blinkende bokaal. □

Jaco Meuldijk (64): 'Mijn opa had de ijswinkel op de Botermarkt. Op 3 October verslepten we de ijskar naar de kermis. Een heel gebeuren. Daar denk ik ieder jaar op 3 October nog aan.'

Magdalena Moons met een smartphone

Friederike de Raat

Leiden Ter gelegenheid van 450 jaar Leidens Ontzet wordt van 19 tot en met 22 september een speciale theatervoorstelling opgevoerd in de Leidse Schouwburg. Beleg is een actuele versie van het toneelstuk dat Lucretia van Merken in 1774 schreef over de rol van Magdalena Moons tijdens het beleg van Leiden. Een gesprek met regisseur Bart Vieven.

Lucretia van Merken (1721-1789) was niet zomaar iemand in haar tijd. Al op jonge leeftijd gold ze als een beroemd schrijfster van gedichten en toneelstukken en werd ze vergeleken met Vondel. Op latere leeftijd trouwde ze met stoffenhandelaar en dichter

Nicolaas van Winter. Een romantisch stel: hij vroeg haar ten huwelijk met een gedicht, zij antwoordde met een retourgedicht. Het paar bewoonde een pand aan de Keizersgracht in Amsterdam, maar verhuisde in 1783 naar Leiden.

Hoe kwam deze Amsterdamse Lucretia van Merken op het idee om een stuk over het beleg van Leiden te schrijven? 'In 1773 kocht ze met haar man een buitenhuis bij Leiderdorp. Daar kregen ze veel Leidse vrienden over de vloer die uitvoerig vertelden over de tweehonderdste viering van Leidens Ontzet die er aan zat te komen. Zo kwam Lucretia op het idee om over dat onderwerp een toneelstuk te schrijven: Het beleg der stad Leyden. In 1774 werd het voor het eerst gespeeld in de Leidse Schouwburg. Daar werd het tot diep in de 19de eeuw jaarlijks uitgevoerd.'

Waar gaat het verhaal precies over? 'Het verhaal speelt zich af in de middag, avond en nacht vóór het ontzet van Leiden. Het staartje van het beleg dus. Er is veel honger en ellende in de stad. Magdalena Moons spreekt met haar hartsvriendin Elizabeth van der Werff, de dochter van de burgemeester, over de onrust onder de bevolking en over de vraag of ze moeten onderhandelen met de Spanjaarden of niet.'

Waarom wordt het toneelstuk nu weer opgevoerd? 'Het is een heel bijzonder stuk, geschreven door een vrouw en met hoofdrollen voor twee vrouwen. Dat was heel ongebruikelijk in die tijd. Van Merken was ook de eerste die de rol van Magdalena Moons heel belangrijk maakte.'

Het nieuwe stuk is niet zomaar een herhaling van het originele stuk, maar een versie in een modern jasje, door uzelf hertaald. 'Toen de Historische Vereniging Oud Leiden mij vroeg dit stuk op te pakken, ben ik het gaan lezen. Het leek me lastig opvoerbaar: lange monologen en weinig actie. Ik heb personages geschrapt en toegevoegd, en het stuk toegankelijk gemaakt voor het publiek van deze tijd. Het was een intensieve klus, op een gegeven moment droomde ik zelfs in alexandrijnen.'

Het toneelstuk is nog steeds actueel, vindt u? 'Ja, dit stuk heeft een zekere universele waarde. Het schetst een beeld van een stad tijdens een oorlog. Je ziet een weifelende politicus, die aarzelt tussen overgeven en standhouden. En het heeft een populistisch tintje: hoe krijgt Van der Werff het morrende volk achter zich?'

Die actualiteit komt ook visueel tot uitdrukking? 'Scenograaf Jos Agasi zet een moderne stad neer en spelers en koor dragen eigentijdse kleding. Moons heeft een smartphone en afzethekken verbeelden de belegerde stad. We willen het publiek het gevoel geven dat dit verhaal niet alleen gaat over 1574, maar ook over nu. Er moet gelachen kunnen worden, zonder dat dat de spanning van het beleg wegneemt.' □

Beleg, vijf voorstellingen van 19 tot en met 22 september. Kaarten, indien nog beschikbaar, via www.leidesseschouwburg-stadsgehoorzaal.nl.

Elk jaar viert heel Leiden feest op 3 oktober: Leidens ontzet. We vieren dat Leiden de strijd tegen de Spanjaarden heeft gewonnen tijdens de 80-jarige oorlog.

Na jaren van oorlog en honger, is Leiden bevrijd. En is er lekkere Spaanse hutspot om te eten.

Willem van Oranje wil Leiden bedanken voor het moedige verzet tegen de Spanjaarden. De stad mag kiezen: nooit meer belasting betalen, of een universiteit krijgen. Ze kiezen voor... de universiteit.

Nu, 450 jaar later, vieren we 450 jaar 3 oktober en dus ook... 450 jaar Universiteit Leiden. Vier het mee: universiteitleiden.nl/450

3 October University: Kom naar de WetenschapsWarenMarkt!

Leiden Ben jij benieuwd hoe je een menselijk skelet in elkaar zet? Wil jij weten welke scheikunde dagelijks om je heen te vinden is? En hoe gemakkelijk laat jij je foppen door nepnieuws? Ontdek dit en meer tijdens 3 October University!

3 October University
WetenschapsWarenMarkt

GRATIS TOEGANG

3 oktober 11.00u tot 13.00u, Steenschuur, Leiden

Universiteit Leiden | 3 OCTOBER UNIVERSITY

Dit jaar is de 3 October University extra groot en feestelijk vanwege 450 jaar 3 oktober. In samenwerking met de studentenvereniging Augustinus zorgt Universiteit Leiden voor een WetenschapsWarenMarkt vol met kraampjes met ontdekkingen, wetenschappelijke spellen en speurtochten. Behaal je onderzoeksdiplooma door het helpen van een echte professor. Ervaar hoe jij omgaat met het maken van moeilijke keuzes onder stress. Help mee met het in kaart brengen van de Leidse luchtkwaliteit. Of doe mee met spellen die de Mesopotamiërs vroeger al speelden. Voor jong en oud is van alles te ontdekken en leren!

Je bent welkom op de WetenschapsWarenMarkt op 3 oktober 2024 tussen 11.00 en 13.00 uur op het Steenschuur. Toegang is gratis.

Zweetkamertje in de optocht: zet ook jouw handtekening!

Leiden Komt dat zien! Een mooie praalwagen van de Leidse universiteit in de Grote Optocht op 3 oktober vanwege 450 jaar 3 October en 450 jaar Universiteit Leiden. Met in de hoofdrol: de afstuderende student die een zogeheten bul krijgt en een handtekening mag zetten in het beroemde Zweetkamertje. Dit is het kamertje in het Academiegebouw waar alle afgestudeerden hun naam achterlaten. Er staan handtekeningen van beroemdheden als Koning Willem-Alexander en Nelson Mandela. Ook jij kunt je handtekening zetten in 'het Zweetkamertje' tijdens de optocht!

3 oktober 2024, start 13.00 uur.

‘3 October’ als nieuwe film met oude beelden

Gijsbert van Es

Leiden De titel luidt *3 October. De film*. Te zien zijn prachtige oude opnamen van Leidens Ontzet vanaf de jaren '20 tot in deze eeuw.

Leden van filmclub LVSL hebben een duik genomen in filmarchieven, op zoek naar historische opnamen van 3 October-vieringen. ‘We hebben méér gevonden dan we vooraf hadden verwacht’, vertelt voorzitter André van der Tuijn. ‘Nooit eerder zijn deze fragmenten samengebracht in één film. De viering van Leidens Ontzet, zo door de jaren heen, gaat echt leven wanneer je al deze prachtige, oude filmfragmenten bij elkaar ziet.’

De film volgt het ijzeren ritme van de vaste programma-onderdelen, van het oefenen voor de Koraalzing, tot en met de Taptoe en het vuurwerk. Steeds weer nieuwe generaties vieren dit feest, als een oersterke traditie.

De oudste gevonden beelden stammen uit het jaar 1923. Bij de Waag is het uitdelen van haring en wittebrood op ‘stomme film’ vastgelegd. Een jaar later volgen opnamen met geluid, van het Polygoon Filmjournaal, wanneer koningin Wilhelmina haar opwachting maakt om 350 jaar Leidens Ontzet mee te vieren.

Films uit de jaren '30 laten zien dat de viering van 3 October toen nog een ernstig karakter had, vooral bij de Koraalzing. Geoefende zangkoren deden serieus hun best zuiver te zingen. De uitbundige vrolijkheid van nu zou nog decennia op zich laten wachten.

Van alle leeftijden

Een select gezelschap van Leidenaren, ‘van alle leeftijden’, zag de film eerder al in het Kijkhuis. Ook van hun indrukken zijn opnamen gemaakt, voor een korte voorfilm, die aan de documentaire vooraf gaat. De historische film deed met hen wat de makers hoopten: herinneringen losmaken.

In de film vertelt **Rosa Ong (10)**, deelnemer aan de Taptoe sinds haar derde jaar met leden van rugbyclub Diok: ‘Eerst reed ik mee [in de kinderwagen], nu loop ik mee. En ik ben nog nooit afgehaakt, nog nooit!’ **Ole van Betten (25)**, praeses Minerva 2022-2023: ‘Ik kom uit een boerendorp van achter Woerden. Ik wist niet wat ik meemaakte toen ik in Leiden de hele stad op z’n kop zag staan tijdens

Moment uit ‘3 October. De film’: uitdelen van haring en wittebrood, in De Waag, 1931.

3 October. Als praeses van Minerva ben je automatisch lid van het bestuur van de 3 October Vereeniging. Ik vind het echt ongelooflijk wat al die honderden vrijwilligers ieder jaar weer organiseren.’

Elly van der Geest (75), vaste feestvierder met echtgenoot, zus en zwager: ‘Wij slaan niks over, we maken echt alles mee op 2 en 3 oktober. Een hoogtepunt vind ik het zingen van de Hymne in het Van der Werfpark. Keihard, dat eerste woord: ‘Lóóóf ... zij den helden!’ Na 3 oktober ben ik een week total loss. Een collega vroeger zei dan altijd: ‘Als je Elly zoekt?, die ligt in de goot.’

Fred Pelt (92), viert al 3 October zolang hij zich kan heugen: ‘Mijn oudste herinnering is van ruim voor de

oorlog. Mijn vader nam me mee naar de draaimolen. Ik had nog nooit zo iets gezien. Ik was er bang van. In m’n hele leven heb ik het feest één keer gemist: ik was toen in het buitenland voor m’n werk. Ik had gewoon heimwee die dag. Of ik ooit iets gekks heb meegemaakt? Ja, dat we een keer in het gras gingen zitten om naar het vuurwerk te kijken. Toen we opstonden, zagen we: onze jassen zaten helemaal... onder de hondenstront.’ □

3 October. De film gaat in première op donderdag 26 september (21.00 uur) op de Garenmarkt, samen met de film Sporen van Drie Oktober. Entree is gratis. Op zondag 22 september (aanvang 10.00 uur) is er een voorpremière in bioscoop Trianon aan de Breestraat. Kaarten voor de 22ste à € 15,74, zijn te koop via bioscopenleiden.nl.

Leidse iconen in een nieuw jasje

Nienke Ledegang

Leiden Ze trokken heel wat bekijks, de Spanjaarden die deze zomer per trein bij Schans Lammen aankwamen. Reizigers bleven lachend staan, maakten filmpjes en selfies van het tafereel. De opmerkelijke scène hoort bij een fotoproject van ExpoFotoLeiden (EFL). Zij legden ‘iconen van Leidens Ontzet’ vast, maar dan met een moderne twist. De onafscheidelijke vrienden Janus Dousa en Jan van Hout in spijkerbroek en met tatoeages bijvoorbeeld.

De amateurfotografen aan het werk. / Foto Taco van der Eb

Luana (53): ‘Ik heb lang in het buitenland gewoond, maar ik zorgde altijd dat ik op 3 oktober in Leiden was. Het is het gezelligste feest, van en voor iedereen. Iedereen is aardig voor elkaar op 3 October.’

Sasja Dirkse is een van de fotografen en vertelt: ‘De Leidse amateurfotografen zijn een groep hobbyisten die les krijgen van fotograaf Rob Beurse. Het jubileum van Leidens Ontzet vonden wij een mooie aanleiding om met elkaar een expositie te maken. We hebben gekozen voor de iconen van Leidens Ontzet omdat we merken dat mensen het verhaal van 3 oktober wel kennen, maar niet precies weten wie de hoofdrolspelers allemaal zijn. Jan van Hout, Joppensz, Magdalena Moons, Pieter van der Werff, Valdez... Ze komen allemaal terug in onze foto’s, maar wel op onze manier. Met een knipoog. Het was een gigantische klus, maar we hebben veel hulp gekregen. De modellen zijn bijvoorbeeld commissarissen van de 3 October Vereeniging. En kledingverhuur Hoppezak heeft ons geholpen met de aankleding. Bovendien zijn de medewerkers op de foto gegaan als de watergeuzen die op sups en waterfietsen de stad binnenvaren... Een prachtig beeld.’ □

De expositie Iconen van Leidens Ontzet is nog tot en met 4 oktober te zien in de foyer van het stadhuis. De toegang is gratis.

Weesjongen Cornelis Joppenszoon sloop naar verluidd tijdens het beleg van Leiden de stad uit om te kijken of er nog wat te halen viel in het verlaten kamp van de Spanjaarden. Hij vond een pot hutspot. Cornelis aarzelde geen seconde, griste de pot mee en haastte zich richting Leiden. Het was 3 oktober 1574. Foto: Rob Beurse

De vrienden Janus Dousa en Jan van Hout zetten zich samen in voor de verdediging van de stad. Jan van Hout schreef voor Dousa het gedicht ‘Vruntschap’. Tegenwoordig hadden deze matties daar ongetwijfeld een tattoo van laten zetten en een Leids biertje op gedronken. Foto: Sasja Dirkse

10x Waar voor je geld

1 3 October tompouces
Bakker Van Maanen

2 Overhemd '450 jaar
Leidens Ontzet'
Bas de Wit Mode in
samenwerking met A Fish
named Fred

Hutspotwijn van het jaar Geselecteerd
door en te koop bij La Bordelaise en
Noordman Wijnen

**Bierpakket 'Vier helden
van Leidens Ontzet'**
De betere slijter

Jubileummok
3 October Vereniging

6

Postzegel Leidens Ontzet 450 jaar
Vanaf 3 oktober te koop bij het
postkantoor in Bruna-winkels en via
www.postnl.nl/bijzondere-postzegels, of telefonisch
te bestellen bij Collect Club, 088 - 868 99 00

Chocoladeharing en wittebrood
Olala Chocolate

8

3 October badeend
3 October Vereniging

9

Reuzenradvest
Volwassenen en kids,
3 October Vereniging

10

Spaarrrrpot Sparen voor 3 oktober
met een van de unieke Leidse collector's
items: een spaarpot van de Waag,
3 October Vereniging

Patient Charumbira (35): 'Leidens Ontzet brengt de hele stad samen, van jong tot oud. Je voelt de eenheid, en dat gaat gepaard met veel festiviteiten, wat het prachtig maakt.'

Servicepunt

Leiden Voor de beste Leidens Ontzet-merchandise kun je terecht bij het 3 October Servicepunt. De 3 October Vereniging heeft sinds vorig jaar een vaste stek en unieke winkel in het hart van de stad. Je vindt de winkel en het servicepunt aan de Pieterskerkgracht 20A, direct naast Hoppezak. Je kunt hier ook terecht voor vragen over het lidmaatschap of om lid te worden van de 3 October Vereniging.
Openingsstijden: Alle woensdagen en zaterdag in september van 10.00 tot 17.00 uur. Daarnaast zijn er natuurlijk de kramen, die in september op verschillende plekken in de stad staan. □

Lid van de 3 October Vereniging

Leiden Lid zijn van de 3 October Vereniging heeft vele voordelen. Met een lidmaatschap steun je één van de oudste en grootste verenigingen van Nederland. Bovendien kan dankzij de steun van de 20.000 leden Leidens Ontzet worden georganiseerd. Leden hebben bovendien een aantal exclusieve voordelen:

- Je krijgt de Feestwijzer, het programmaboekje van de 3 Octoberviering, gratis thuisgestuurd;
- Je kunt deelnemen aan de Hutspotmaaltijd op 2 oktober
- Je krijgt een 3 October-speldje cadeau;
- Je ontvangt 10% korting op alle merchandise in het 3 October Servicepunt en bij de verkoopkramen van de 3 October Vereniging;
- Je hebt stemrecht tijdens de Algemene Ledenvergadering in mei. □

Feest voor iedereen

Leiden Liefhebbers van Leidens Ontzet zijn jong en oud, nieuwe Leidenaren en lang ingezetenen. Mensen uit Leiden, maar ook uit de randgemeenten. En mensen die het financieel krappert hebben.

Om die reden krijgen in dit jubileumjaar alle klanten van de Voedselbank een gratis lidmaatschap aangeboden. Gedurende één jaar kunnen zij gratis profiteren van het lidmaatschap van de vereniging. Dus ook voor hen haring en wittebrood en natuurlijk de hutspotmaaltijd. Deze actie is mede mogelijk gemaakt door de financiële ondersteuning van het WOZfonds, Leidsche Maatschappij van Weldadigheid en de Rabobank. □

Colofon Deze bijlage verschijnt ter gelegenheid van 450 jaar Leidens Ontzet bij het Leids Nieuwsblad. De jubileumkrant is een initiatief van de 3 October Vereniging en kwam mede tot stand dankzij een samenwerking met het Leids Nieuwsblad en Universiteit Leiden. De jubileumkrant is gerealiseerd met een financiële bijdrage uit het Leids Mediafonds.

Aan deze productie werkten mee: **Coördinatie en eindredactie:** Eric de Jager en Nienke Ledegang **Vormgeving:** Commandos **Teksten:** Gijsbert van Es, Eric de Jager, Liza Janson, Job de Kruiff, Nienke Ledegang, Joost Marang, Friederike de Raat, Felix Straatsma, Margriet van der Zee, Nova Zeeuwe **Fotografie:** Stefan van Beek, Taco van der Eb, Andor Kranenburg, Hielco Kuipers

3 OCTOBER
VEREENIGING
LEIDEN

BEDANKT!

We vieren en herdenken dit jaar 450 jaar 3 October, samen met vele partijen in de stad én daarbuiten. De 3 October Vereniging bedankt iedereen voor zijn bijdrage aan een betekenisvol jubileumprogramma.

In het bijzonder bedanken wij onze Partners van de Jubileumviering:

provincie
Zuid-Holland

Leiden

ONDERNEMERSFONDS
LEIDEN

Johnson&Johnson

The future of health

de coöperatieve Rabobank

3OCTOBER.NL

2024